

לעניין ברכות הנהנין--ברכות ל"ה ע"א

בגמ' ברכות דף ל"ה ע"א שנינו: ת"ר, אסור לו לאדם שיהנה מן העולם הזה בלא ברכה, וכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה - מעל. מאי תקנתיה - ילך אצל חכם. - ילך אצל חכם - מאי עביד ליה? הא עביד ליה איסורא! - אלא אמר רבא: ילך אצל חכם מעיקרא וילמדנו ברכות, כדי שלא יבא לידי מעילה. א"ר יהודה אמר שמואל: כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה - כאילו נהנה מקדשי שמים, וכתוב: +תהלים כ"ד+ לה' הארץ ומלואה. רבי לוי רמי: כתיב לה' הארץ ומלואה, וכתוב: +תהלים קט"ו+ השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם! לא קשיא, כאן - קודם ברכה, כאן לאחר ברכה

ובתוספתא מסכת ברכות (ליברמן) פ"ד ה"א: לא יטעום אדם כלום עד שיברך שנ' לה' הארץ ומלואה הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל עד שיתירו לו כל המצות

הנה דברי התוספתא סתומין. אבל בפירוש "חסדי דוד" על אתר, כתב לבאר עפ"י דברי שמואל בסוגיא בבבלי שכל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים, והנהנה מהנאה בלי ברכה, הרי זה כאילו מעל בקדשים, והעושה מצוה בלי ברכה לפניו כאילו מעל בקדשי קדשים. ודפח"ח.

שמעתי בשם מו"ר הרב זצ"ל, שכמו בהנאה גופנית אסור לאדם ליהנות בלי "מתיר", דהיינו ברכה, כמו"כ עשיית המצוה טעונה ברכה בתור מתיר. וזה באמת מ"ש בעל חסדי דוד כנ"ל.

והרב הוסיף ראייה מדברי הרמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ג, וכשם שמברכין על ההנייה כך מברכין על כל מצוה ומצוה ואח"כ יעשה אותה, וברכות רבות תקנו חכמים דרך שבח והודיה ודרך בקשה כדי לזכור את הבורא תמיד אע"פ שלא נהנה ולא עשה מצוה". הרי שהרמב"ם לומד מברכת הנהנין שהיא מתיר להנאה, כך עשיית המצוה טעונה ברכה בתור מתיר.

כמו כן שמעתי בשם הרב, שהגר"א אמר שלא טוב לומר פרק תהילים לפני ברוך שאמר, ולא ביאר נימוקו. והרב באר: ברוך שאמר הוא המתיר לשבחים בפסוד"ז, ועל כן אם אמר, למשל, מזמור שיר חנוכת הבית לפני ברוך שאמר מעל, שחסר מתיר. ודפח"ח.